

Päivi Kärkkäinen

Joukkotiedotuskasvatus informaatio- yhteiskunnassa

Viestintäalan koulutusta käsittelevä seminaari Ruotsin Växjössä huhtikuussa *Kommunikationsutbildning i informationssamhället* oli kerännyt noin sata ruotsalaista tutkijaa, journalistia, opettajaa ja opettajainkouluttajaa pohtimaan viestintäkasvatusta eri tahoilta. Seminaarin työryhmät käsitelivät joukkotiedotusalan tutkijakoulutusta, peruskoulun joukkotiedotuskasvatusta, populaarikulttuuria, lasten ja joukkotiedotuksen välistä suhdetta, viestintäteknologiaa, paikallisradiota, ymmärrettävyytutkimusta ja kuva-analyysia. Koska suurin osa seminaarin ohjelmasta tapahtui pienryhmätyöskentelynä eri työryhmissä, koko seminaarin keskeisestä sisällöstä ei ollut helppo saada selvyyttä. Kaikki työryhmät raportoivat osuudestaan vasta myöhemmin.

Yhteisessä luennossa Lennart Weibull (Göteborg) käsittelee informaatioyhteiskuntaa ja sen viestintäkoulutusta. Hänen mukaansa olisi tasapuolisesti kehitettävä viestintäalan koulutusta kaikilla eri tahoilla: sekä journalistien perus- ja jatkokoulutusta että peruskoulun joukkotiedotuskasvatusta. Weibull piti tärkeänä myös sitä, että yleisesti kaikessa koulutuksessa käytettäisiin joukkotiedotusvälineitä ja niiden tuottamaa materiaalia opetuksen apuvälineenä.

Yleiskeskusteluissa vaadittiin yleisesti journalistien peruskoulutustason monipuolistamista ja laajentamista siten, että kaikkien journalis-

tien peruskoulutukseen kuuluisi myös akateemisia opintoja, mm. eri oppiaineiden erillisarvosanoja. Informaatioyhteiskunnan nähtiin asettavan kahdenlaisia paineita journalistien jatkokoulutukseen: toisaalta muutamia toimittajia pitäisi kouluttaa yhä vaativampiin tehtäviin ja eri erikoisalojen hallintaan, toisaalta suurelta osalta ammatissa toimivista puuttuu journalistinen peruskoulutus.

Osallistuin työryhmään, joka käsittelee joukkotiedotuskasvatuksen asemaa Ruotsin peruskouluissa. Ohjelman mukaan työryhmässä oli määrä käsitellä myös erilaisia aiheen opetusmalleja. Joukkotiedotuskasvatuksen alalta ilmestyvää väitöskirjaansa esitteli Karin Stigbrand (Tukholma). Hänen tutkimuksensa käsittelee ruotsalaisten peruskoulun opettajien joukkotiedotuksen tuntemusta. Tulokset muistuttavat Suomesta saatuja vastaavan kyselyn tuloksia: opettajat kaipaavat kiireesti monipuolista joukkotiedotuksen kentän tuntemusta.

Ruotsalaisen Tidningarnas Förbund -liiton jäsenet esittivät omassa osuudessaan, että opettajien koulutus on jo ainakin osittain hoidossa. Sanomalehtien liittoa vastaava organisaatio järjestää opettajien koulutusta siten, että opettajat voivat vapaaehtoisesti osallistua eri puolilla maata järjestettävälle kurssille. Liitolla on tarjolla myös valmiita opetusmalleja ja jopa videonauhoja opettajien käytettäväksi. Opetuksen alueena on ymmärrettävästi kuitenkin vain sanomalehtien osuus joukkotiedotuksen kentästä.

Sähköisten viestimien alueen opetusta ei ole kuitenkaan yhtenäisesti järjestetty muutamia radion tekemiä pisteohjelmia lukuunottamatta. Kukaan ei ilmoittautunut ainakaan semaarissa halukkaaksikaan koko joukkotiedotuksen kenttää käsittelevän opetuksen järjestämi-

seen.

Suomessa kuljetaan samoja linjoja: Sanomalehtien liitto on käynnistänyt laajan Avaa päivän lehti-projektin, jossa opettajia koulutetaan käyttämään lehdistöä opetuksen apuna ja aineistona. Televisiokasvatuksen alueella edistyi tänä keväänä, kun YLE järjesti televisiokasvatuksen sarjan. Sen käyttö jäi kuitenkin vain aiheesta innostuneiden opettajien oman kiinnostuksen varaan. Myös meillä puuttuu opettajien peruskoulutuksesta kokonaan systemaattinen joukkotiedotuskasvatuksen opetus. Kuka ottaa sen vastuulleen?

Ilkka Kahma & Juhani Wiio

Oppihistoriasta puheaktiteoriaan

Joukkotiedotuksen vaikutuksia Tiedotustutkimuksen päivillä 10-11.1.1986 Hanasaassa käsitelleestä ryhmästä ei ollut tämän lehden viime numerossa (1/1986) yhteenvetoa, joten palattakoon siihen lyhyesti näin jälkikäteen. Luvan tähän jälkikäteis-summaryyn antakoon osaltaan se, että myös Ilkka Kahman mainitussa ryhmässä alustavasti esillä ollut paperi tulee julkisuuteen vasta nyt toisaalla tässä lehdessä.

Tiedotustutkimuksen päivät osoittivat, että joukkotiedotuksen vaikutustutkimuksen saralle on juuri nyt pyrkimässä runsaasti uusia kynsiä. Tämä saattaa tietenkin implikoida sitä, että vaikutustutkimus on ikäänkuin kenttä, jolla jokaisen tiedotustutkimuksen piiriin hakeutuvan täytyy vähintäänkin vierailta. Tätä ajatusta tukee se, että punaisen tai jonkin muun värisen langan löytäminen päivillä esiteltujen vaikutuspapereiden yhteiseksi nimittäjäksi on vaikeaa. Kaiketikin positiivista on kuitenkin toisaalta se, että joukkotiedotuksen vaikutuksista ovat kiinnostuneita muutkin kuin "puhtaat" tiedotustutkijat.

Tiedotustutkimuksen päivillä joukkotiedotuksen vaikutustutkimus ja visuaalinen viestintä oli erotettu omiksi ryhmikseen. Näin jälkikäteen tuntuu siltä, että vastaisuudessa näiden ryhmien yhdistäminen saattaisi olla paikallaan - niin samanlaisista asioista näillä molemmilla sektoreilla on kysymys. Luultavaa on, että jo näilläkin päivillä olisi ollut järke-